

Aan broeder Matteo, zoon van Francesco Tolomei van de orde der Predikheren (1)

Over de nederigheid en het geduld, waaruit de ware liefde bestaat. De gedachte aan de verlossing versterkt haar, en verandert de slaafse vrees in kinderlijke liefde. De verlossing doet ons onze schuld ontdekken, en zo doet zij ons onszelf doorgronden.

In de naam van Jezus Christus, de Gekruisigde, en van de zoete Maria.

Dierbaarste zoon in Christus, de zoete Jezus. Ik, Catharina, dienstmaagd en slavin van de dienaren van Christus, schrijf aan u in Zijn kostbaar Bloed, met de wens u in waarheid God te zien zoeken, niet door enig zinnelijk middel dat ofwel van uzelf afkomstig is ofwel van enig ander schepsel, want daardoor zouden wij God niet kunnen behagen. God gaf ons het Woord, Zijn eniggeboren Zoon, zonder te denken aan zijn eigen voordeel. En het is waar, dat wij Hem van geen enkel nut kunnen zijn; maar omgekeerd is dit niet zo met ons, want hoewel wij God niet uit eigenbelang dienen, is het voordeel toch aan onze zijde. Hem valt de bloem ten deel, dat is de eer, en ons de vrucht, dat is het voordeel. Hij heeft ons bemind zonder te worden bemind, en wij beminnen omdat wij worden bemind. Hij bemint ons uit enkele genade, en wij beminnen Hem omdat wij daartoe zijn verplicht, omdat wij gehouden zijn Hem te beminnen.

Zo is het gesteld met het voordeel, dat wij God niet kunnen verschaffen, omdat wij Hem niet belangeloos en zonder verplichting kunnen beminnen. Want wij hebben een schuld aan Hem en Hij niet aan ons, omdat Hij ons beminde voordat Hij werd bemind, en omdat Hij ons heeft geschapen naar Zijn beeld en gelijkenis. Dus kunnen wij Hem niet van enig nut zijn, noch kunnen wij Hem beminnen met die eerste liefde (2). En toch zeg ik, dat God dit van ons terugvordert, dat zoals Hij ons bemind heeft zonder enig voorbehoud, Hij door ons wil worden bemind. Op welke wijze dan kunnen wij die belangeloze liefde verkrijgen, omdat God ze ons wèl vraagt en wij voor Hem niets kunnen doen? Ik zal het u zeggen: met het middel, dat Hij ons heeft gegeven om Hem te beminnen op een edelmoedige wijze, zonder acht te slaan op ons eigen voordeel, en dat middel is: wij moeten nuttig zijn niet aan Hem, want dat kunnen wij niet, maar aan onze naaste. En met dat middel kunnen wij hetgeen Hij van ons vraagt voor de eer en de lof van Zijn naam volbrengen. En om de liefde te tonen, die wij voor Hem hebben, moeten wij ieder redelijk schepsel dienen en liefhebben, en wij moeten onze liefde over goeden en slechten uitstrekken, over iedere soort van mensen, zowel over hen, die ons schaden en zich over ons ergeren, als over hen, die ons goed doen, want God ziet niet naar de schepselen, maar naar het heilig verlangen, en Zijn liefde strekt zich uit over de rechtvaardigen en de zondaren.

Het is waar, dat Hij de een bemint als een zoon, een andere als een vriend, een andere als een dienaar en een andere weer als iemand, die zich van Hem heeft verwijderd en die Hij wenst te zien terugkeren tot Hem, deze laatsten zijn de onrechtvaardige zondaren, die beroofd zijn van de genade. Maar waardoor toont deze hoogste Vader hun zijn liefde? Door hun de tijd te schenken. En in die tijd geeft hij hun veel middelen, hetzij dat hij hun berouw over de zonden schenkt, of dat Hij hun de gelegenheid of de mogelijkheid ontnemt, zodat zij niet zoveel kwaad kunnen bedrijven als zij willen, of Hij brengt er hen op veel andere wijzen toe de ondeugd te haten en de deugd te beminnen, welke liefde tot de deugd hun de wil ontnemt om te zondigen. En zo worden zij van vijanden vrienden gemaakt, door de gave van de tijd, die God hun schenkt uit liefde, en zij verkrijgen de genade en worden geschikt om de erfenis van de Vader te ontvangen.

En als Zijn zonen heeft Hij lief wie Hem in waarheid dienen zonder enige slaafse vrees, die hun eigen wil gedood en vernietigd hebben en gehoorzaam zijn tot in de dood, om God, voor ieder redelijk schepsel; zij zijn geen loonknechten, die Hem dienen om hun eigen voordeel, maar zij zijn zonen, en zij verachten de vertroosting, en zij verheugen zich in de tegenslagen, en zij zoeken op welke manier zij zich gelijkvormig kunnen maken aan de gekruisigde Christus, en zij wensen zich te voeden met zijn schande en vermoeienissen en lasten. Zulke mensen zoeken, noch dienen God om de zoetheid van de geestelijke of tijdelijke vertroosting, die zij van Hem of van de schepselen ontvangen, want zij zoeken God niet voor zichzelf, noch zoeken zij de naaste voor zichzelf: maar zij zoeken God om God, omdat Hij zozeer waardig is te worden bemind, en voor zichzelf zoeken zij slechts de eer en de lof van de naam van God; en de naaste dienen zij, en doen hem al het goed wat zij kunnen om God. Deze mensen volgen de voetstappen van de Vader, zij verheugen zich in de liefde tot de naaste, zij beminnen de dienaren van God om de liefde, waarmee zij hun Schepper beminnen; en zij beminnen de onvolmaakten met een heilig verlangen naar hun volmaking, en daarvoor offeren zij voortdurend gebeden. Zij beminnen de onrechtvaardigen, die in de dood van de doodzonde liggen, omdat ook zij redelijke schepselen zijn die door God zijn geschapen en vrijgekocht met hetzelfde bloed, waardoor ook zij zijn verlost. Daarom smart hun de verdoemenis van deze ongelukkigen en om hen te redden zouden zij de lichamelijke dood willen ondergaan. En de vervolgers, de kwaadsprekers en de valse beoordelaars, die zich aan hen ergeren beminnen zij omdat zij schepselen zijn van God, zoals ik zei, en omdat zij werktuigen zijn om in hen de deugden tot een zuiver goud te maken, en hen te laten komen tot de volmaaktheid, bijzonder in de koninklijke deugd van het geduld, die zich nooit ergert of verontrust, noch ter aarde wordt geworpen door enige tegenwind of door boosheden van de zijde van de mensen. Dat zijn degenen, die God zoeken op onmiddellijke wijze en die Hem beminnen als wettige en dierbare kinderen; en Hij bemint hen waarlijk als een vader, en Hij toont hen het geheim van zijn liefde, door hun het eeuwige erfdeel te schenken. En zij snellen voort als dronken door het bloed van Christus, brandend van het vuur van de goddelijke liefde, waardoor zij geheel en al zijn verlicht. Deze zielen gaan niet langs de weg der deugden op hun eigen wijze, maar zij gaan op de wijze van de gekruisigde Christus en volgen Zijn voetstappen. En indien het hun mogelijk zou zijn God te dienen en de deugden te verkrijgen zonder moeite, zij zouden het niet willen. Deze handelen niet als de anderen, dat zijn de vriend en de dienaar, want deze dienen dikwijls met een bijbedoeling. Soms is het om eigen voordeel; zij hebben een grote liefde omdat zij hun eigen nood en hun weldoener kennen, en omdat zij weten, dat deze hen kan en wil helpen. Eerst waren zij dienaren omdat zij hun kwaad kenden, uit welk kwaad de smart volgt, en met de vrees voor de smart hebben zij de ondeugd verjaagd, en met de liefde hebben zij de deugd omhelsd, wat betekent dat zij hun Heer, die zij hadden beledigd, zijn gaan dienen. En zij beginnen hoop te stellen in Zijn goedheid, omdat zij bedenken, dat Hij de dood van de zondaars niet wil, maar dat hij zich bekeert en leeft. Indien zij in de vrees zouden blijven, dan zou dat niet genoeg zijn om het leven te verkrijgen, noch zouden zij aldus tot de volmaakte genade van hun Heer kunnen komen, maar zij zouden loonknechten zijn. En ook moeten zij niet in de liefde tot de vrucht en de vertroosting blijven, die zij van hun Heer ontvangen omdat zij vrienden zijn, want deze liefde zou niet zeer sterk zijn, maar zij zou verminderen, indien de zoetheid van de vertroosting werd onttrokken en de vreugde van de geest, of wanneer de tegenwind van de vervolging of van de bekoring van de duivel zou opsteken; zij zou dan plotseling minder worden in de bekoring van de duivel en in de aanvallen van het vlees. Zij zou in verwarring raken door het onttrekken van de vertroosting, en bij de vervolgingen en de beledigingen, die ons de mensen aandoen, zou zij tot ongeduld komen.

Dus ziet u, dat deze liefde niet sterk is. Wie zo liefheeft, handelt als de heilige Petrus, die vóór het lijden Christus wel zeer zoet beminde, maar wiens liefde niet sterk was, en daarom minder werd in de tijd van het kruis. Maar later ontdeed hij zich van de liefde, die de zoetheid zoekt; dat was na de nederdaling van de heilige Geest, hij verloor de vrees en kwam tot een sterke liefde beproefd in het vuur van vele tegenslagen. Maar omdat hij gekomen was tot de liefde van de zoon, verdroeg hij ze alle met een waar geduld; met (3) hen spoedde hij zich zelfs met grote vreugde, alsof hij naar een bruiloft ging en niet naar de folter. En dat was omdat hij zoon was geworden. Maar indien Petrus slechts in de zoetheid en in de vrees zou zijn gebleven, die hij ondervond gedurende het lijden en na het lijden van Christus, dan zou hij niet gekomen zijn tot zoveel volmaaktheid, hij zou geen zoon geworden zijn, en kampioen van de heilige Kerk, proever en verslinder van zovele zielen.

Maar sla acht op de manier, die Petrus met de andere discipelen gebruikte, om de slaafse vrees en de liefde tot de vertroosting te verliezen, en de heilige Geest te ontvangen zoals hun beloofd was door de eerste zoete Waarheid. Hiervan zegt de Schrift, dat zij zich opsloten in huis en daar bleven in waken en in voortdurend gebed, en zo bleven zij tien dagen lang, en toen kwam de heilige Geest. Nu is dit het voorschrift, dat wij en ieder redelijk schepsel moeten aannemen. Wij moeten ons opsluiten in onze huizen en daar blijven in waken en in voortdurend gebed; daarin moeten wij tien dagen volharden, en dan zullen wij de volheid van de heilige Geest ontvangen. Toen de heilige Geest over de apostelen gekomen was verlichtte Hij hen door de waarheid, en zij zagen het geheim van de onschatbare liefde van het Woord verenigd met de wil van de Vader, die niets anders verlangde dan onze heiliging.

Dit heeft ons het bloed van dit zoete en liefdevolle Woord getoond, dat is teruggekeerd tot de discipelen, toen over hen de volheid van de heilige Geest kwam. En Hij kwam met de macht van de Vader, met de wijsheid van de Zoon, en met de vroomheid en de mildheid van de heilige Geest, zodat de waarheid is vervuld, die Christus gesproken heeft toen Hij tot Zijn discipelen zei: ik zal gaan en tot u terugkeren. En Hij is teruggekeerd, omdat de heilige Geest niet kon komen zonder de Zoon en zonder de Vader, omdat Hij met Hen één ding uitmaakt. En zo kwam Hij, zoals ik zei, met de macht die eigen is aan de Vader, met de Wijsheid, die eigen is aan de Zoon, en met de welwillendheid en de liefde, die eigen zijn aan de heilige Geest. Dit toonden de apostelen zeer duidelijk, want door de liefde verloren zij plotseling de vrees, met grote wijsheid kenden zij de waarheid en met grote kracht gingen zij de ongelovigen tegemoet, wierpen de afgoden ter aarde en verdreven de duivels. Dit deden zij niet door de macht van de wereld, en ook niet door de kracht van hun lichaam, maar door de kracht van de geest en door de macht van God, die zij ontvangen hadden door de goddelijke genade. En zo zal het gaan met hen, die zijn opgestaan van de uitbraakselen van de doodzonde en van de ellende van de wereld, die zijn gaan proeven het hoogste Goed, en zijn ontbrand in liefde tot Zijn zoetheid. Maar zoals ik zei, zal degene, die in de vrees blijft de hel niet kunnen ontgaan, maar hij zal handelen als de dief, die bang is voor de galg en daarom niet steelt, maar indien hij niet meende de foltering te moeten ondergaan, zou hij wel stelen. Zo gaat het met de liefde tot God om de zoetheid; deze zal èn niet sterk zijn, èn niet volmaakt, maar zwak en onvolmaakt. En daarom zullen zij niet vaststaan, maar (4) zij volgen met ware volharding de weg en de wijze waardoor zij de volmaaktheid bereiken.

Deze wijze is die van de discipelen, zoals ik reeds zei. Zoals Petrus en de anderen zich opsloten in huis, zo hebben al degenen gedaan en moeten doen, die zijn gekomen tot de liefde van de Vader, die

kinderen zijn geworden. Zo moeten al degenen, die willen komen tot die staat, binnengaan in hun huis en zich daar opsluiten, dat is in het huis van de kennis van zichzelf, want deze is de cel, die de ziel moet bewonen. En in deze cel vindt zij een andere, dat is de cel van de kennis van de goedheid van God in zichzelf. Want uit de kennis van zichzelf trekt de ziel een ware nederigheid, met een heilige haat tegen de beledigingen, die zij haar Schepper heeft aangedaan en die zij Hem voortdurend aandoet, en daardoor komt zij tot een waar en volmaakt geduld. En in de kennis van God, die zij in zichzelf heeft gevonden verkrijgt zij de deugd van een brandende liefde, en daaruit trekt zij heilige en liefdevolle verlangens. En op deze wijze komt zij tot het waken en het voortdurend gebed, omdat zij zich heeft opgesloten in een ding zo zoet en glorievol als de kennis van zichzelf en van God. En ik zeg u, waak niet alleen met het oog van het lichaam, maar ook met het oog van de ziel, dat is, dat het oog van het verstand zich nooit moet sluiten maar steeds moet blijven geopend en gericht op haar doel en haar onuitsprekelijke liefde, op de gekruisigde Christus: en daar vindt zij de liefde en haar eigen schuld, want door de schuld heeft Christus ons Zijn bloed gegeven. Dan staat de ziel met een grote liefde op om te gaan beminnen wat God bemint, en te haten wat Hij haat; en al haar werken richt zij naar God en alles doet zij voor de roem en de lof van Zijn naam. Dit is het voortdurende gebed, waarvan de heilige Paulus zegt: „Bidt zonder ophouden.” Dit is de manier om zich te verheffen boven het alleen dienaar en vriend zijn, dat is boven de slaafse vrees en de tedere liefde tot de eigen vertroosting, en om te komen tot het ware dienaar, ware vriend, ware zoon zijn. En doordat zij zoon wordt, houdt zij niet op dienaar en ware vriend te zijn, maar in waarheid is zij vriend en dienaar zonder enige gedachte aan zichzelf of aan iets anders dan om God te behagen.

Wij zeiden, dat zij er tien dagen lang bleven en dat toen de heilige Geest kwam. Zo moet de ziel, die tot die volmaaktheid komen wil, tien dagen volharden, dat is in de tien geboden van de wet. En met de geboden van de wet, zal zij ook de evangelische raden beoefenen, want deze zijn met elkaar verbonden, en men zal de ene niet kunnen volbrengen zonder de andere. Het is waar dat zij, die in de wereld leven ze slechts naar de geest kunnen beoefenen door het heilige verlangen, en dat zij, die zijn opgestaan en zich van de wereld hebben afgescheiden, ze op geestelijke en op werkelijke wijze in acht moeten nemen. En zo ontvangt de ziel de volheid van de heilige Geest, met de wijsheid van een ware kennis en een volmaakt licht, en met kracht en macht, opdat zij sterk mag zijn in iedere strijd, en in het bijzonder krachtig tegenover zichzelf in het beheersen van de eigen zinnelijkheid. Maar dit alles zou u niet kunnen doen wanneer u overal heen zou zwerven en u zou begeven in veel gesprekken, wanneer u zich van uw cel zou verwijderen en de koordiensten zou verwaarlozen. Dit alles overwegend, zei ik toen u afscheid van mij nam, dat u er zich op moest toelagen gesprekken te ontvluchten, uw cel te bezoeken, het koor en de eetzaal (5) niet te verlaten (wanneer u dat mogelijk is) en het waken en het nederige gebed te beoefenen. Aldus zult u mijn verlangen vervullen toen ik u zei te verlangen, dat u God zou zoeken in waarheid en op onmiddellijke wijze. Iets anders zeg ik u niet. Volhard in de heilige en zoete genieting van God. Jezus zoet, Jezus de Liefde.

(1) De Tolomei waren een adellijk geslacht in Siena. Zowel Matteo als zijn broer Giacomo en zijn zussen Francesca en Genocchia werden door Catharina met ijver voor de godsdienst bezielde. Matteo en de twee zussen werden gelukzalig verklaard. Deze beide laatsten waren van de derde regel van de orde van de heilige Dominicus. Hun ouders waren Francesco Tolomei en Rabe of Onorabile Agazzari.

(2) Hier wordt zeer schoon de belangeloze liefde, waarvan de schepping het gevolg was, gesteld tegenover de liefde om eigen voordeel. Uit de onmogelijkheid, waarin de mens verkeert God om niet te beminnen volgt de gehele afhankelijkheid van de mens van God.

(3) Er staat hier 'met' om Petrus aan te duiden in gezelschap van de tegenslagen.

(4) Hier ontbreken in de oorspronkelijke tekst enkele woorden.

(5) Betekent: Ga niet naar een of ander feestmaal.